

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня бакалавра

**« Проблеми міграції під час війни на прикладі біженців в
Англії: медіакомпаративний аспект».**

Виконала: студентка IV курсу, групи
448,
061 «Журналістика»

Марчук Світлани Володимирівни

Керівник: канд. філол. наук, доцент
Мірошниченко Павло Васильович

Рецензент: канд. філол. наук, доцент
Лебединцева Наталія Михайлівна

Миколаїв – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДІАКОМПАРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМАТИКИ МІГРАЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
1.1 Проблеми міграції під час війни.....	6
1.2 Підходи до висвітлення питань перебування біженців в українських та зарубіжних ЗМІ.....	14
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. «Біженці в Англії. Особиста історія»	25
Висновки до розділу 2	41
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	44

ВСТУП

Актуальність теми. З початку повномасштабної війни на території України, громадяни почали шукати безпечні місця для життя. Багато різних країн відкрили свої кордони для українських біженців, в цьому списку є і Англія. Але в більшості випадків, наші співвітчизники почались стикатись з багатьма проблемами в новій країні і справа стосується не лише в мові, але і в інших деталях, як пошук роботи, житла і в облаштуванні всіх умов для життя. Чому саме Велика Британія? Оскільки, багато українців приїхали до Великої Британії за системами, які відкрились 3 травня «Сімейна схема для українці» та «Схема спонсорства українців». За підрахунками GOV.UK в Англію прибуло 146,379 людей. Більшість українців знаходяться в цій країні, більше року. І на власному досвіді можуть розповісти про життя в Англії.

Важливість теми полягає в тому, щоб знайти рішення цим проблемам. Розповісти про досвід українців, які проживають у Великій Британії та як вони знайшли вихід з ситуації. Розповісти де знайти підтримку та відповіді на найбільш популярні питання. Як допомагає Велика Британія українцям та чи справді незнання іноземної мови може бути проблемою для життя там.

Мета: охарактеризувати медійний контекст висвітлення проблем міграції під час війни на прикладі історій українських біженців у Великій Британії.

Завдання:

1. Проаналізувати аспекти медіакомпаративних досліджень проблематики міграції в Англії за останні два роки, висвітлити питання міграції та перебування біженців в Англії та описати проблеми з якими вони стикаються.

2. Дослідити вплив медіа на сприйняття мігрантів в Англії та їхню інтеграцію в суспільство.

3. Підготувати звіт про результати дослідження та рекомендації щодо покращення інтеграції біженців в Англії.

Об'єкт: журналістські матеріали про біженців на сайтах «Укрінформ» та «Суспільне. Новини» під час повномасштабної війни.

Предмет: жанрово-видова природа журналістських матеріалів про міграцію.

Методи дослідження: метод аналізу та синтезу при виробленні наукової концепції, метод систематизації науково-теоретичної інформації з теми, метод моніторингу, інтерв'ю.

Концепція роботи: медіакомпаративний аспект може досліджувати вплив медіа на сприйняття і поведінку суспільства щодо біженців, які прибувають у Великобританію під час воєнного конфлікту. Ця концепція має за мету порівняти та проаналізувати репрезентацію біженців у засобах масової інформації та їх вплив на сприйняття громадськістю.

Творчий проєкт містить документальне відео. Створені матеріали показують на практиці життя українців в Англії. Концепція передбачає проведення комплексного дослідження проблеми міграції під час війни на прикладі біженців в Англії з медіакомпаративним аспектом. Це має на меті поінформувати глядачів про проблеми, з якими стикаються мігранти під час війни, а також про вплив медіа на сприйняття цих проблем. Відеоматеріал містить документальні відомості про особливості суспільного життя в Англії, де біженці шукають притулок під час війни. Візуальні ефекти та музика допоможуть передати атмосферу невизначеності та страху, яку відчують біженці під час переїзду. Відеоматеріал містить інтерв'ю з біженцями, які розповідають про свій досвід міграції за час війни. Їхні історії допоможуть показати, які проблеми виникають під час міграції, які перешкоди та проблеми їм доводиться долати.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку літератури. Загальний обсяг проєкту – 47 ст. Практичний матеріал, документальне відео має хронометраж – 50 хв 10с.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДІАКОМПАРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМАТИКИ МІГРАЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ

1.1 Проблеми міграції під час війни

Міграція під час війни вплинула значним чином на всі поточні процеси в Європі. Жодна з держав світу в сучасних умовах не може існувати відокремлено від інших країн та бути ізольованою від тих процесів, які відбуваються в регіоні або частині світу, де вона є. Країни, їхні національні економіки взаємодіють між собою у виробничій, економічній, політичній, військовій, культурній, гуманітарній, екологічній та інших сферах. Для реалізації цих відносин між країнами встановлюються дипломатичні стосунки, укладаються угоди, договори, що регулюють різні напрямки співробітництва. Країни прагнуть брати участь у міжнародних глобальних організаціях (Організації Об'єднаних Націй, Міжнародному валютному фонді, Світовій організації торгівлі та ін.), створюють міждержавні регіональні організації — економічні (наприклад, Європейський Союз), військово-політичні (НАТО) тощо.

Численні міжнародні зв'язки об'єднують країни світу в тісну систему – світове співтовариство, а їхні національні економіки – у світове господарство. Світове господарство – це сукупність взаємодіючих національних господарств країн світу, яка функціонує на основі міжнародного поділу праці [19]. Найважливішу роль в об'єднанні країн у світову господарську систему відіграють міжнародні економічні зв'язки. Вони виражаються рухом товарів, послуг, капіталів, робочої сили, інформації між країнами, регіонами й частинами світу. Відповідно, розвиток бізнесу спрямовується на формування міжнародних економічних зв'язків, пошук партнерів, ринків збуту та споживачів. Таким чином, вихід українського бізнесу на світовий рівень має

ряд переваг, хоча і потребує ряду зусиль для самого виходу та утримання позицій і завоювання нових ринків.

Глобалістика є галуззю наукових досліджень, яка розглядає питання глобалізації та їх проблематику. В цілому стабільність світової економіки є комплексною задачею, і вона може досягатись як за рахунок окремих країн, так і за рахунок окремих ринків чи економічних угруповань, які забезпечують стабілізацію своїх учасників через регулятивні та інші механізми [18]. На нашу думку, в умовах глобалізації легше досягнути стабільності, адже на глобальному рівні легше віднайти резерви для підтримки окремих проблемних ділянок. Стабільність світової економіки є важливою в контексті уникнення економічних криз, які тим чи іншим чином зачіпають кожену країну. Тому підтримка такої стабільності є першочерговою задачею країн-гравців на міжнародному ринку. Отже, глобалізація, з одного боку, дозволяє вирівнювати світові тенденції на тому чи іншому ринку, проте з іншого боку вона диктує ціни на ключові позиції, як, наприклад, ринок нафти чи газу. Тому підтримка стабільності дає можливість уникнути стрибків цін на енергоресурси та інші важливі ресурси, які в свою чергу мають вплив на вартість товарів та послуг, до собівартості яких вони входять. Отже, забезпечення стабільності світової економіки є першочерговою задачею всіх учасників зовнішньоекономічних відносин.

Міжнародні відносини розвиваються на рівні політичних, економічних, культурних та інших зв'язків між країнами світу. Поняття міжнародних відносин є досить широким і має ряд різновидів, таких як МЄВ, міжнаціональні відносини, зовнішньополітичні зв'язки та інші види відносин, які можуть бути як відокремленими, так і взаємопов'язаними. В основі міжнародних відносин лежать такі принципи, як взаємодопомога, взаємоповага, взаємовигода та ряд інших принципів, які забезпечують стійкість та розвиток міжнародних зв'язків.

Основні принципи міжнаціональних відносин у суспільстві побудовані на взаємоповазі та взаємодовірі між різними націями, країнами, окремими представниками тощо. Взагалі будь-які відносини мають бути побудовані на цих принципах, тому що недовіра породжує нездатність формувати дані відносини на належному рівні, партнерство у будь-якій сфері – це взаємовигідний процес, а отже, він має бути зручним для всіх його учасників. Особливо важливими ці принципи є у міжнародних відносинах, коли співробітництво та спілкування відбувається між різними націями, менталітет яких інколи є значно різним. Дана проблема має вирішуватись шляхом детального вивчення особливостей тієї чи іншої нації, та дотримання принципів етикету та взаємодовіри у відносинах.

Іншим принципом міжнародних відносин є взаємодовіра до націй, яка зазвичай є досить сталою до націй-представників розвинутих країн, які неодноразово підтверджували свою здатність до виконання взятих на себе зобов'язань, та є схожими за менталітетом до провідних європейських чи американських країн.

Таким чином, міжнародні відносини являють собою складний процес, який має на меті отримання взаємовигідних результатів, які в свою чергу базуються на узгодженні багатьох питань, які викликані відмінностями між окремими націями, і тільки взаємодовіра та взаємоповага дозволяє виробити такий механізм співробітництва, який задовольнить всі сторони даних відносин і не буде жодним чином зачіпати національні особливості жодного з ділових партнерів.

Проте окрім інтеграційних процесів, в Європі відбуваються і протилежні, дезінтеграційні, спрямовані на вихід окремих країн з усталеного угруповання. Потoki мігрантів також сприяють поведінці окремих держав в цих процесах.

Особливу увагу в цих питаннях приділено Великій Британії, яка відокремилась від Євросоюзу. Brexit, з одного боку, надихнув євроскептичні партії в континентальній Європі на активізацію антиєвропейської пропаганди, але з іншого боку, негативні політичні та економічні наслідки Brexit можуть послабити процеси дезінтеграції в Європі, як бачить ЄС, наскільки проблематично може бути вийти з ЄС. Таким чином, Brexit мав короткостроковий стимул для процесів дезінтеграції, а в довгостроковій перспективі негативний досвід, пов'язаний із виходом Великої Британії з ЄС, гальмує процеси дезінтеграції, а не прискорює їх. Тому можна зробити висновок, що побоювання щодо «ефекту доміно» після Brexit не виправдалися, а тому Brexit, всупереч прогнозам песимістів, не став критичним фактором для розпаду Європи. Brexit лише трохи похитнув стабільність ЄС, а ЄС зіткнувся з іншим викликом і не перестав існувати [27].

Видно, що Brexit став можливим завдяки внутрішньобританському характеру, тому вихід Великої Британії з ЄС можна вважати окремим випадком, не тісно пов'язаним із процесом європейської дезінтеграції. Водночас серед багатьох причин Brexit варто відзначити важливість цих факторів дезінтеграції, які стимулюють дезінтеграційні процеси також у континентальній Європі. Таким чином, соціально-економічні проблеми ЄС, невдоволення брюссельською бюрократією та ситуація з мігрантами значною мірою сприяли виходу Великобританії з ЄС, і ці процеси стимулювали дезінтеграційні тенденції в інших країнах ЄС, хоча й не призвели до їх вилучення.

Отже, прогнозуючи подальший розвиток ЄС під впливом дезінтеграційної кризи, можна побачити, що він залежить від політики найбільш впливових країн ЄС, а також проведення нарад та інших міждержавних заходів, які визначатимуть інтеграційну політику і антикризову стратегію ЄС. Тому доцільно дослідити, яким чином міграційні потоки

можуть вплинути на кризові явища в Європі. Для цього доцільно дослідити публікації в різних ЗМІ та порівняти їх основні характеристики.

Компаративний метод дозволяє порівняти ті чи інші параметри досліджуваного матеріалу, наприклад, висвітлення проблематики міграції в медіаресурсах в Україні та за кордоном. Цей метод часто використовує інструменти та методи статистичного дослідження. Залежно від пристосування останніх до тих чи інших етапів статистичного дослідження прийнята така їх класифікація за стадіями дослідження [189].

1. Методи статистичного спостереження. Вони являють собою перший етап статистичного дослідження і виконують функції зі збирання й оцінки якості первинних статистичних даних. У зв'язку з масовим характером даних застосовується метод масового статистичного спостереження. Під останнім розуміють спостереження над множиною елементів, які складають статистичну сукупність. Вивчаючи такі сукупності за допомогою масових спостережень, статистика викриває притаманні їм загальні риси, процеси, закономірності. Робота ця досить копітка, складна і тому потребує наукової організації. До масових спостережень належать обстеження, збирання звітності, переписи тощо.

2. Методи зведення і групування первинного статистичного матеріалу. Зведення включає методи перевірки, систематизації, обробки, підсумовування даних і представлення їх у формі статистичних таблиць.

Зведення забезпечує систематизацію первинної інформації, підрахунок чисельності одиниць сукупності і об'єму ознак, що їх характеризують. Важливим етапом цієї стадії дослідження є розподіл інформації (розчленування) за ознаками її відмінності, тобто групування статистичних даних. Специфіка методів групування зумовлюється завданнями дослідження і якістю первинної інформації.

Методи групування дозволяють розділити досліджувану сукупність на однорідні в певному відношенні частини. Наприклад, розчленування сукупності господарств певного регіону за формою їх виробничої діяльності (колективні, орендні, кооперативні тощо).

3. Методи (прийоми) визначення узагальнюючих зведених синтетичних показників. Вони становлять третю стадію статистичного дослідження і вирішують завдання визначення певних параметрів.

Стадія узагальнення й аналізу зведеного матеріалу передбачає виявлення характерних властивостей і закономірностей соціально-економічних явищ, взаємозалежностей факторних та результативних ознак тощо. На цьому етапі використовується весь арсенал статистичних прийомів і методів дослідження, розраховуються такі узагальнюючі статистичні показники: абсолютні, відносні й середні величиним. Окремі загальні риси формування названих вище показників визначають шляхом виміру їх варіації. Вимірювання варіації спеціальними прийомами дає змогу одержати характеристику умов, в яких здійснюються масові процеси, для цього досліджують закони розподілу.

Після отримання статистичних висновків проводиться порівняння результатів та чинників, що сприяли їх формуванню, а також робляться висновки щодо доцільності застосування тих чи інших методик фізичної підготовки.

Метод порівняння — це процес зіставлення предметів і явищ дійсності з метою встановлення подібності чи несхожості об'єктів дослідження, а також визначення загального й особливого; виявлення змін, тенденцій і закономірностей розвитку.

Порівняльний метод використовується при дослідженні сукупності однорідних предметів і явищ, що складають певний клас і мають основні

властивості для порівняння (ознаки, особливості, параметри). Тільки в цих межах порівняння

Основні завдання порівняльного методу [18]:

- виявлення кількісних і якісних ознак об'єктів;
- класифікація, упорядкування, систематизація та порівняльна оцінка;
- виявлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами;
- отримання доказів або спростувань.

За допомогою порівняння отримують два види інформації:

- основна інформація є безпосереднім результатом порівняння, в цьому випадку найчастіше отримують якісне порівняння;
- вторинна або похідна інформація, що є результатом подальшої обробки отриманих первинних даних (у такий спосіб можна визначити динаміку розвитку явищ, тенденції змін).

Порівняння має важливе значення для класифікації та систематизації предметів чи явищ. Процедура порівняння складається з кількох етапів:

- а) виділення порівнюваних об'єктів;
- б) вибір типу порівняння:
  - порівняння з еталонним значенням – це порівняння із зразком, нормативом, плановим показником;
  - динамічне порівняння – це порівняння показників у часі (наприклад, рівень розвитку фізичних якостей військовослужбовців на початку служби і через певний період);
  - територіально-просторові порівняння - порівняння регіональних чи міжнародних показників підготовленості військовослужбовців до змагань тощо;
- в) вибір порівняльних шкал і ступеня значущості відмінностей;
- (d) вибір кількості характеристик для порівняння;

д) вибір типу відміток, а також визначення критеріїв їх значущості та незначущості;

е) вибір порівняльної бази даних.

Вимоги до використання цього методу:

- досліджуються предмети чи явища, між якими можлива певна об'єктивна спільність, тобто вони мають щось спільне, що служить основою для порівняння;

- явища необхідно порівнювати якісно;

- явища, що порівнюються, повинні вимірюватися однаковими одиницями вимірювання;

- повинна бути однорідність досліджуваних об'єктів або явищ;

- дослідження проводиться за найважливішими сутнісними ознаками;

- необхідно дотримуватись ідентичності порівнюваних показників (ідентичні методи, способи збору вхідної інформації, їх узагальнення, методи розрахунку тощо);

- при просторово-часових порівняннях інформація про порівнювані об'єкти повинна бути зібрана в один і той же день (миттєві дані) або в один і той же інтервал часу (інтервальні дані).

Якщо суб'єкти аналізу не відповідають деяким із цих вимог, у деяких випадках дані можуть бути приведені до порівняльної форми шляхом:

- поділ на однорідні групи за кількісним або якісним критерієм;

- приведення до одних одиниць вимірювання;

- перетворення непорівнянних показників за одним алгоритмом та іншими.

Порівняння можна проводити за одним або кількома критеріями:

а) При проведенні порівняння за одним критерієм повинні використовуватися такі методи та типи порівняння:

- аналіз відхилень - порівняння фактичного стану з планом;

- аналіз показників серії гучномовців;
- порівняння з еталоном;
- ранжування за відносними показниками;
- використання спеціальних статистичних показників (наприклад, коефіцієнта варіації як ознаки однорідності набору даних).

б) При комплексній оцінці порівняння проводяться за кількома критеріями. У такому випадку не всі критерії будуть створені однаковими, тому для визначення найкращих слід використовувати їх рейтинг [18; с. 45].

1.2 Підходи до висвітлення питань перебування біженців в українських та зарубіжних медіа.

Сучасні медіа присвячують багато уваги проблематиці біженства під час повномасштабної війни в Україні з росією. У статті Д. Михайлішиної «Що стимулюватиме українських біженців повернутися додому» [16] надається статистична інформація щодо розподілу біженців по країнах Європи. Найбільше українські біженці знайшли притулок у Польщі – 38% від загальної кількості. Далі йдуть Німеччина, Чехія, Італія та Англія з 20%, 12%, 6% та 3% відповідно. Ці країни пропонують біженцям статус тимчасового захисту, надаючи їм можливість жити та працювати, а також доступ до медичної допомоги й освіти.

Розподіл соціальних виплат і пільг для українців та їх адаптація до суспільних норм кожна країна визначає індивідуально.

Німеччина пропонує одні з найщедріших соціальних виплат, надаючи громадянам України щомісячну компенсацію по безробіттю, яка становить приблизно 400 євро. Крім того, вони мають право на допомогу на дітей, яка коливається від 285 до 376 євро на місяць залежно від віку дитини. До того ж, їм доступна субсидія на оренду житла.

Польща надає обмежену допомогу біженцям, єдиною формою регулярної допомоги є допомога на дітей, яка становить близько 100 євро на місяць.

Чехія пропонує українцям одноразову допомогу в розмірі приблизно 200 євро, а в Італії вони мають право на щомісячну допомогу в розмірі 300 євро протягом трьох місяців.

Англія відкрила системи для українців «Сімейна схема для українці» та «Схема спонсорства українців», яка надає житло, спочатку це було на пів року, потім «Схема спонсорства українців», продовжили ще на пів року. По приїзду місцева влада виплачує одноразову допомогу 200 фунтів стерлінгів. Щомісячна допомога для непрацюючої людини універсальний кредит Англії виплачує 0-18 років 240 фунтів стерлінгів, 18-24 284 фунтів стерлінгів, 24-і до пенсійного віку 330 фунтів стерлінгів.

Через ці обставини значна частка українців, які проживають у Польщі та Італії, а саме 56% та 50% відповідно, не мають можливості дозволити собі найнеобхідніше. Навпаки, у Німеччині та Англії більший відсоток українців, а саме 76%, здатні заробити достатньо грошей, щоб задовольнити свої основні потреби, і лише 14% можуть насолоджуватися предметами розкоші без будь-яких фінансових обмежень [16].

У різних медіаресурсах представлено статті, нариси, інтерв'ю та інші різновиди журналістських матеріалів. Інтернет-видання «Волинь Онлайн» проаналізувало також зарубіжні медіа на цю ж тематику. Тут можна віднайти виступи представників влади на радіо, телебаченні, інтерв'ю у друкованих виданнях. Багато матеріалів на тему біженців віднайдено нами на сайтах «Укрінформ» та «Суспільне. Новини».

Унікальні характеристики українських біженців відрізняють їх від типових біженців, які прибули до країн ЄС під час попередніх міграційних потоків. Подібність соціокультурних цінностей українців і європейців сприяла

процесу інтеграції. Більше того, багато українських біженців пов'язані з європейською країною через сім'ю, роботу чи відпочинок, або інтерес до культурних та історичних аспектів сусідніх іноземних країн. Однак порівняно з іншими категоріями іммігрантів біженці часто стикаються з більшими труднощами під час процесу інтеграції. Біженство може спричинити стрес та емоційне напруження через мовний бар'єр, культурні відмінності та невизнану освіту та досвід роботи. Ці проблеми можуть перешкоджати пошуку роботи та обмежувати можливості успішної інтеграції в приймаючу країну.

То які ж питання турбують біженців найбільше? Війна між Україною та Росією приймає форми екстремізму, що засновані на національній ідеї в контексті домінування над іншими націями, проголошення їх меншовартості порівняно з титульною нацією, та досягнення даного домінування шляхом різних видів експансії, окупації, анексії та інших засобів заволодіння чи керування територіями компактного проживання «другосортних» націй. При цьому біженці підсвідомо вважають себе другосортними, навіть опинившись в дружній атмосфері приймаючої країни [27].

Чому ж ставлення до біженців як усередині України, так і в країнах, у яких приймають українців, таке неоднозначне? В цілому навіть міжнародні погляди на цю війну різняться, окремі представники дипломатичних кіл вважають, що дану війну можна вирішити дипломатичним шляхом, при цьому не визнаючи у якості сторони даного переговорного процесу Російську Федерацію. Інші відомі у світі особи вважають, що дана війна взагалі не має розв'язку, тому що у неї немає конкретних цілей, тобто тієї точки, яка має бути поставлена для її розв'язання. Тому така невизначеність підсилює проблематику прийняття біженців в різних країнах. Хтось співчуває людям, що були змушені полишити все, та всіма силами намагаються допомогти українцям.

Російська сторона війни, хоч і не всіма світовими організаціями визнана як агресор, також не може сформулювати не те що цілі, а навіть обсяги своєї участі в даній війні. З уст перших осіб російської держави часто звучать твердження з явним протиріччям. То вони запевняють, що їхня країна не бере участі в війні взагалі, то участь відбувається тільки на добровільних миротворчих засадах, то все ж таки вони там присутні, але тільки для захисту окремих категорій населення, які, на їх думку, страждають від утисків з боку української влади, яка теж в різні часи промов виявлялась то неправомочною, то нелегітимною, то просто такою, що не викликає довіри у російського керівництва, незважаючи на те, що саме російське керівництво вже давно не викликає довіри у всьому світі. Проте деякі європейські держави ще й досі вважають, що «не все так однозначно» і що проблеми викликані непорозумінням між владними особами, а не хворобливою манією російського керівництва.

Проте Росія використовує всі можливі інфоприводи задля того, щоб повернути їх на свою користь. Власне, навіть президентські вибори 2019 року можна вважати також можливістю легко повернути проросійську риторику в інформаційне поле України, коли будь-яка обіцянка миру на договірних умовах від осіб сумнівної кваліфікації стала в пригоді, аби тільки усунути від влади сильних гравців, здатних протистояти російському впливу. Саме тому ставлення сучасної Європи до війни і до біженців є неоднозначним і потребує інформаційної просвітницької роботи.

Біженці з України тепер роблять внесок у робочу силу в країнах ЄС, багато з них знаходять роботу та стають трудовими мігрантами. Вони добре асимілюються на європейському ринку праці та виконують свої податкові зобов'язання. Діти вчаться у європейських школах і почуваються теж досить непогано. Тому у медіа часто подається позитивна сторона життя біженців.

Проте досить багато і негативних проявів. Звернемось до статистики, наведеної в аналітичній статті «Української правди»:

«Відповідно до офіційної статистики, до початку вторгнення РФ, в Україні мешкало 41 130 400 осіб (без урахування Криму, Севастополя та ОРДЛО).

Працездатного населення всіх вікових категорій (раннього, основного і зрілого віку) – 25 285 000 громадян України (данні опубліковані Кабінетом Міністрів України у відповідності з електронним переписом 2020 року).

За різними статистичними даними близько 4,8 млн громадян України були працівниками бюджетної сфери.

Станом на 1 січня 2022 року в Україні перебувало 10 841 117 пенсіонерів (Держкомстат).

За оцінками експертів Світового Банку рівень безробіття в ковідному 2020 році в Україні складав 9,1% по відношенню до кількості працездатного населення, що складало 2 300 935 осіб працездатного віку» [18].

Рада ЄС вжила заходів 4 березня 2022 року, імплементувавши Директиву про тимчасовий захист 2001/55/ЄС. Ця директива дозволяє особам, які виїхали з України 24 лютого 2022 року або пізніше, залишатися в державах-членах ЄС (за винятком Данії) протягом одного року. Цей термін може бути продовжений до трьох років. Ті, хто отримав цей статус, мають право на роботу, доступ до медичної допомоги, освіти та соціальних виплат.

Данія має унікальне членство в Європейському Союзі, що звільняє її від виконання Директиви ЄС. Незважаючи на це, 17 березня Данія прийняла закон, який дуже нагадує Директиву ЄС і набув чинності наступного дня. Цей закон спрямований на спрощення процесу надання притулку для біженців з України та надання їм швидкого доступу до освіти, роботи та соціального забезпечення після прибуття до Данії. Ті, хто шукає притулку, можуть

отримати дозвіл на проживання на два роки, який можна продовжити ще на один рік.

Процес реєстрації біженців лише розпочався в багатьох країнах, і тривалість і специфіка цього процесу можуть сильно відрізнятись від однієї країни до іншої. У деяких країнах процес реєстрації ще налагоджений. Крім того, процес реєстрації кожної особи може бути тривалим через обмежені ресурси та можливості для обробки великого потоку заявок. На це може вплинути попередній досвід країни у прийнятті біженців, наявність відповідної інфраструктури та персоналу, налагоджені канали зв'язку між органами влади.

Крім того, слід зазначити, що не всі люди, які були змушені покинути Україну внаслідок війни, активно намагаються подавати документи на тимчасовий захист. Особи, які мають біометричні паспорти, можуть перебувати в Європейському Союзі максимум 90 днів як мандрівники без будь-яких зобов'язань щодо реєстрації. Крім того, ті, хто зміг зберегти роботу дистанційно або мають достатньо коштів, щоб підтримувати себе протягом тривалого періоду часу, можуть не сприймати реєстрацію як невідкладну вимогу.

Крім того, деякі країни пропонують біженцям тимчасове житло, не вимагаючи від них подавати заяву на тимчасовий захист. Крім того, значна частина біженців може забезпечити собі житло, зупинившись у членів сім'ї, знайомих або в будинках щедрих людей, які вирішили прийняти біженців.

Уряди різних європейських країн просувають ідею надання громадянами притулку біженцям з України та впроваджують схеми, які частково покривають витрати. У Польщі запроваджено статут для біженців з України, який передбачає надання грошової допомоги громадянам Польщі, які пропонують біженцям житло. Допомога, що надається, становить приблизно 9 євро на день.

Біженці з України в деяких країнах ЄС тепер мають право на соціальну та медичну допомогу без необхідності реєстрації для отримання тимчасового захисту.

Для багатьох біженців, які втекли від війни, досвід перебування в чужій країні та орієнтування в бюрократичних установах незнайомий. У результаті значна частина біженців стикається з цією новою проблемою.

Для багатьох біженців, які рятуються від війни, процес взаємодії з бюрократичними установами в чужій країні є абсолютно новим. Як результат, значна частина цих біженців не наважаться реєструватися в будь-якому керівному органі, оскільки вони не знають, як це зробити, або через страхи, пов'язані з процесом реєстрації. Деякі з цих страхів включають віру в те, що отримання статусу тимчасового захисту не дозволить їм повернутися додому після закінчення війни.

Під час висвітлення міграційної кризи, спричиненої повномасштабним вторгненням Росії в Україну, окремі кореспонденти західних ЗМІ проводили порівняння українських біженців із тими, хто втікає від інших військових протистоянь. На жаль, ці порівняння часто містили расистські відтінки щодо небілих біженців. Наприклад, кореспондент CBS News назвав Україну відносно «цивілізованою» та «європейською», особливо якщо порівнювати її з Іраком чи Афганістаном. Водночас кореспондент ITV News зазначив, що Україна є частиною Європи, а не «країною третього світу, що розвивається». Крім того, журналісти звернули увагу на те, що біженців з України в ЗМІ частіше називають «біженцями», а тих, хто постраждав від зіткнень в Африці та на Близькому Сході, часто називають «мігрантами», що може мати більш негативний відтінок. Таке зображення в ЗМІ потенційно може вплинути на суспільне сприйняття українських біженців.

Чому українські біженці прагнуть потрапити саме в Європу? Причиною цього є територіальна близькість, чи близькість ментальна? Розібратись з

цими питаннями ми спробуємо у даній статті. Україна вже давно обрала шлях до європейської інтеграції, який полягає не лише в економічній співпраці та вдосконаленні правових норм, а й у входженні України до інформаційного простору ЄС з метою обміну інформацією та популяризації української культури, національних цінностей та історичної спадщини. Особливо важливо повідомляти про Україну та її державу зараз, у повномасштабній війні, розпочатій Росією. Завдяки інформаційному простору про Україну та її проблеми весь світ знає та активно допомагає українцям протистояти агресору, приймати біженців, надавати гуманітарну допомогу тощо. Розпочато прискорену процедуру вступу до ЄС, під час якої Україні доведеться прийняти низку умов та адаптувати низку процесів до формату ЄС.

Проте постає питання, а що ж саме відомо про Україну та українців пересічному жителю країн Європи? На чому ґрунтується ставлення європейського населення до українців? Для цього треба детально дослідити, які саме меседжі транслюються в європейських ЗМІ, звідки беруть інформацію про українців, їхні турботи, проблеми, поведінку тощо більшість європейців.

Станом на кінець 2022 року кількість українських біженців, які проживають за межами України (не враховуючи тих, що мешкають на території Росії та Білорусі), оцінювалася в межах 3,8-4,7 млн осіб. На жаль, через проблеми з енергопостачанням та ескалацію бойових дій не виключено, що ще 100-200 тисяч біженців покинуть свої домівки до закінчення весни 2022-23 років. Більшість тих, хто виїхав з України – жінки, особливо віком від 35 до 49 років, а також діти. Найбільше біженців прийняли Польща, Німеччина, Чехія, Італія та Англія. Найбільший відсоток жителів виїхало з Запорізької області, де майже чверть її населення зараз живе за кордоном, за нею йдуть Київська область, та українці з південної частини України, які втратили домівки і всі умови для життя, та мають великі ризики на безпечне

життя. Багато біженців зазнали значної втрати доходу з початку повномасштабної війни.

Для українців, які шукають притулку в Європейському Союзі, доступний статус тимчасового захисту, який дає право на проживання, працевлаштування, освіти та медичне обслуговування в усіх країнах ЄС. Проте умови життя та соціальні виплати українських біженців у різних країнах ЄС дуже відрізняються. Наприклад, Німеччина надає значні соціальні виплати, тоді як Польща пропонує низькі виплати або їх взагалі немає.

Усі цивілізовані країни розглядають побудову інформаційного простору як основу свого соціально-економічного, політичного та культурного розвитку та проводять цілеспрямовану державну інформаційну політику. Особливе значення в розвитку інформаційного простору має геополітичний фактор. Для цього необхідний, перш за все, розвиток інформаційної інфраструктури на всьому євразійському просторі, що дозволить Україні стати ключовим елементом глобального інформаційного простору, щоб повідомляти світові про свої проблеми та перспективи, а також відстежувати інформацію про українських біженців в європейському інформаційному просторі з метою виявлення проблем та запобіганню дезінформації, оскільки російські пропагандисти часто намагаються вкинути в інформаційний простір маніпуляційні і відверто неправдиві матеріали. Як наприклад, що англійцям немає, що їсти і вони почали їсти білок.

Створення та розвиток єдиного інформаційного простору України, і зокрема відповідних державних інформаційних ресурсів, є міжгалузеву та міжрегіональною проблемою. Вона потребує вирішення складних організаційних і техніко-технологічних завдань, значних витрат і не може бути вирішена відразу. Це потребує комплексного розгляду соціально-економічних, правових та політичних аспектів комп'ютеризації суспільства, повного використання організаційного, технологічного, технічного та

правотворчого досвіду, набутого у розвитку інформаційних просторів провідних країн. Проблематика висвітлення життя біженців з України в Європі є одним з проблемних питань, які спонукають Україну якнайшвидше інтегруватись в європейський інформаційний простір.

Політична й економічна нестабільність та інфляційні процеси можуть зменшити можливість регулярного доступу до інформаційного простору, тому слід вдосконалити нормативно-правову базу в сфері недопущення політичного тиску на незалежні ЗМІ (прикладом цьому може послугувати інцидент з опозиційними до влади телеканалами «Прямий», «Еспресо» та «5 канал», яким було надано політично вмотивовану заборону трансляції передач в ефірі). Отже, у функціонуванні інформаційного простору України є ряд проблемних моментів, які можуть стати на перешкоді до успішної інтеграції до європейського інфопростору, і дані проблеми потребують якнайшвидшого врегулювання задля прискорення висвітлення проблематики біженців.

Тому можна стверджувати, що європейський інформаційний простір має ряд особливостей, що містять більш посилені вимоги до якості інформаційного продукту. У зв'язку з цим виникає проблема можливостей входу інформаційного продукту України на європейські інфоресурси. Проте висвітлення проблем біженців на основі їх власних свідчень та офіційних органів європейських країн повинне отримати вагоме місце в інформаційних матеріалах європейських ЗМІ, тому доцільно створювати спільні проекти за участі українських та європейських журналістів із висвітлення зазначеної проблематики.

Висновки до 1 розділу

Отже, теоретичні аспекти медіакомпаративних досліджень проблематики міграції під час війни є важливими для розуміння впливу медіа на сприйняття та сприяння вирішенню проблем, пов'язаних з біженцями в наслідок війни в Україні. Дослідження у цій області зосереджуються на

порівняльному аналізі медійних впливів та стратегій комунікації в різних контекстах воєнного конфлікту, а також на розумінні ролі медіа у формуванні уявлень про біженців під час війни.

Одним з головних аспектів досліджень є вивчення ролі медіа в створенні образу біженців у суспільстві. Медіа, через свої засоби масової комунікації, впливають на уявлення та стереотипи про ці групи людей, що може впливати на їх соціальну інтеграцію та отримання підтримки від суспільства. Медіакомпаративні дослідження дозволяють порівняти різні медійні контексти та практики в різних країнах, що сприяє розумінню впливу культурних, політичних та соціальних чинників на формування медійного дискурсу про біженців.

Крім того, медіакомпаративні дослідження зосереджуються на вивченні ролі медіа у сприянні вирішенню проблем, пов'язаних з вимушеною міграцією під час війни. Медійні платформи можуть виконувати важливу функцію у поширенні інформації про ситуацію біженців, привертанні уваги до їх потреб та прав, а також у формуванні громадської думки щодо необхідності ефективних політичних та гуманітарних рішень.

Узагальнюючи, медіакомпаративні дослідження проблематики біженства під час війни розширюють наше розуміння впливу медіа на сприйняття та уявлення про мігрантів та біженців, а також виявляють можливості, які надають медійні платформи для розв'язання цих проблем. Ці дослідження сприяють розвитку наукового підґрунтя для формулювання ефективних політичних та соціальних стратегій, спрямованих на покращення ситуації біженців під час війни.

РОЗДІЛ 2. «Біженці в Англії. Особиста історія»

Документальне відео під назвою: «Біженці в Англії. Особиста історія».

Посилання на перегляд:

<https://drive.google.com/drive/folders/14YZdWxdNrP1-Do1egnSWNVqg2ee5yOwX?usp=sharing>

Тема біженства є доволі актуальною в наш час. Після початку повномасштабної війни багато українців мусили залишати свої домівки, щоб бути в безпеці. Деякі з них вирішили для себе спробувати знайти тимчасовий прихисток за кордоном. В першу чергу біженці шукають безпечну зону, де вони можуть уникнути насильства, де будуть мати доступ до їжі і питної води. Де зможуть отримати медичну допомогу. Біженці шукають тимчасове житло, де вони можуть жити в безпеці та задовольнити базові потреби. Також відомо, що в Європі краща економічна ситуація, що дозволяє отримувати більшу заробітну плату, оскільки біженці хочуть мати можливість для освіти та праці, щоб забезпечити собі та своїм рідним гідне майбутнє, щоб допомагати, зокрема, ЗСУ. Потрібно взяти до уваги, що важливим пунктом по приїзді в іншу країну є підтримка та захист своїх прав, включаючи право на безпечну евакуацію, право на захист від насильства та право на захист своєї гідності.

Завданням цього відео є показати на власному досвіді життя у Великій Британії, негаразди, з якими стикається майже кожен український біженець у новій країні. Висвітлення власної історії пережитих днів, місяців в іншій країні та зіткнення з проблемами, про які варто говорити і звертати на це увагу. Та як подолати складні бар'єри в новій країні, щоб почати життя без депресивного стану.

Для створення відео було використано архівні відео та фотографії, коментарі від англійців стосовно українських біженців, коментар українки про життя у Великій Британії. До відео також додані графічні малюнки та відеоматеріали з новинної стрічки: відео від NVUA «Володимир Зеленський:

ми вводимо воєнний стан» [17], ТСН (телевізійна служба новин) «Атака Росії на Україну: головне про бої 24 лютого» [18]. Додавання звукових ефектів, музики, голосу, звуків природи та розмови, щоб покращити якість та ефективність відео, що робить його більш захопливим та зрозумілим для глядача. Також звук допомагає передати емоції, створює атмосферу та підсилює ефект візуальних елементів.

Планування документального відео:

1. Трейлер до відео для заохочення уваги, щоб показати короткий зміст про відео.
2. Назва відео: «Біженці в Англії. Особиста історія».
3. Виступ президента України, оголошення про воєнний стан на всій території України.
4. Кадри вибухів в Україні після нападу Росії.
5. Коротке відео, машини швидко кудись прямують.
6. Приїзд до Польщі.
7. Пошук тимчасового прихистку у Великій Британії.
8. Період депресивного стану.
9. Пошук роботи.
10. Знайомство з українкою.
11. Пошук квартири.
12. Перший рік у Великобританії.

Для відео «Біженці в Англії. Особиста історія» були використанні такі методи для збору інформації:

1. Інтерв'ю: проведення інтерв'ю з українкою про її досвід життя у Великій Британії. Інтерв'ю з англійцями про українських біженців в їхній країні.

2. Спостереження: спостереження за життям українських біженців у Великій Британії, що дозволило отримати більш повну картину про проблеми, з якими вони стикаються.

3. Фото- та відеозйомка: використання фото- та відеозйомки для фіксування різних етапів мого досвіду та створення відповідного матеріалу.

4. Щоденник: записи про події, враження, думки та емоції, які в мене виникали за певний період часу, інформація про власний досвід з наданням більш детального опису того, що відбувалось у моєму житті. Щоденник став відповідним матеріалом для розповіді у відео, що допомогло створити цікаву й емоційну історію.

Методи зйомки документального відео «Біженці в Англії. Особиста історія»:

1. Архівний метод: використання архівних матеріалів, таких як фотографії та відео, для розповіді власної історії. Архівні матеріали були використані для доповнення історії, а також для підкреслення їхньої важливості й актуальності.

2. Директ-синема (пряме кіно): цей метод полягає в тому, що камера просто фіксувала те, що перед нею відбувалось, без будь якого впливу з боку оператора.

3. Наратив: на фоні фото та відео з'являється голос, який розповідає історію. Це дає більше інформації про тему відео та розуміння того, що відбувається.

Монтаж та постпродакш є дуже важливими етапами для створення документального відео. Оскільки після зйомок матеріал повинен оброблятися для подачі якісного і цілісного медіапродукту, який допоможе передати емоції та зміст відео в найкращий спосіб.

Монтаж – це процес обробки знятого матеріалу та його з'єднання в один цілісний продукт. Під час монтажу відео використовувались кадри, які

показують реальне життя біженців, емоційні ситуації, інтерв'ю для висвітлення проблем біженців та їх сприйняття англійцями, графічні картинки для оформлення фонові сторінки, фото з підтвердженнями про складнощі перебування у Великій Британії, кадри з місця роботи і т.д.

Постпрадакшн – це етап, на якому відео проходить запуск, звукову обробку та додавання ефектів, які допомагають краще передати зміст відео. На цьому етапі було додану звук сирени, музика та аудіозаписи, анімація та перехід кадрів.

Інструменти та технології, які були використані при створенні відео:

1. Камера: для зйомок відео використовувались смартфони. Перший, що не мав гарної камери, але на нього були зняті архівні матеріали, які знадобились для відео. Другий смартфон з високоякісною камерою.

2. Мікрофон: використовувався внутрішній мікрофон телефону та ноутбуку.

3. Музичний супровід: для створення емоційного настрою, Використовувались такі ресурси: YouTube, Free music, Spotify та Canva.

4. Анімація: для додавання анімації до відео використовувались такі програми, як Canva та CapCut.

5. Обробка зображень: для покращення якості зображень було використано такі програми, як Canva та Inshot.

Сценарій до відео «Біженці в Англії. Особиста історія»

1. Перша сторінка, трейлер до загального відео з накладанням звуку для драматичності та привертання уваги.

2. Назва практичної роботи: «Біженці в Англії. Особиста історія». Початок звуку сирени.

3. Відео Президент України, озвучує ситуацію в Україні і оголошує про воєнний стан по всій території держави. Звук сирени триває.

4. Відео з «ТСН» вибухи по Україні через напад Росії. Звук сирени триває.

5. Швидкий рух автомобілів на трасі під звук сирен.

6. Звук сирен припиняється. Починається дорога за кордон. Напис на фоні польського прапора: « Приїзд до Польщі».

7. Початок нової мелодії. Відео з потяга зі Львова до Польщі. Голос за кадром: «Через місяць повномасштабної війни, після вибуху біля села Садового, Миколаївської області. Мій брат вирішив вивезти сестру Альону, дружину Катерину та мене в безпечне місце, моя мама відмовилась від цієї пропозиції, тому що не хотіла залишати тата».

8. Моя фотографія з утомленим обличчям, зроблена в тому самому потязі на Польщу. Голос за кадром: «я пам'ятаю, як у той день я плакала всю дорогу, тому що боялась, що я зможу не повернутись додому та не побачу своїх рідних».

9. Залізничний вокзал у Польщі після приїзду з України. Голос: «Все ніби в тумані, ніби сон, розбудіть мене. Ці слова я повторювала щоразу і продовжувала плакати. На вокзалі все було переповнено відчаєм і смутком. Я чула лише, як люди дзвонили рідним і запитували, що нам робити далі?»

10. «Волонтери дали нам їсти, це були вареники, ми три дні майже нічого не їли, я досі пам'ятаю, які вони були смачні». Фотографія з варениками.

11. Відео, де нерозібрані речі, я в ліжку. Озвучування: «Ми довгий час не знали, куди ми будемо йти на ночівлю. Нас прийняла жінка на ім'я Божена, була багато років тому роботодавцем мого брата в Польщі. Нас поселили в хостел для робітників, але ми були щасливі, бо нарешті ми могли поспати на ліжку».

12. «Але ми мали договір. Через місяць нам було потрібно залишити це місце і знайти інший прихисток. Тому ми почали шукати, куди ми б могли

поїхати. Раптом я натрапила на рекламу про відкриття візи у Великобританію для українців. І ми почали пошуки».

13. Пошук: тимчасовий прихисток у Великобританії.

14. «І я почала перевіряти, чи справді можна відкрити візу в Англію. І нашттовхнулась на українців, які заповнили форми для відкриття візи і писали про це в українських групах «Спонсори для українців». Я розпочала власний пошук спонсорів, різні програми, різні групи, цілий тиждень минув, а результатів ніяких. Я знайшла жінку, яка була зацікавлена нами. Вона почала оформлювати документи, ми були на зв'язку, аж раптом вона зникає. В цей саме день я знайшла волонтера Гремара, який допоміг перевірити жінку на наявність всіх необхідних документів. Але, як виявилось, їй було шкода повідомляти і сказати нам, що вона не готова брати трьох дівчат, а лише двох максимум. Тому пошуки тривали. І Гремар знайшов спонсорів, які запропонували окремий будинок для нас трьох. Ми навіть ні разу не говорили по телефону з ними. Вони побачили наші фото, дізнались більше інформації про нас і розпочали програму відкриття візи. Поки ми чекали 2 тижні на документи, ми щодня підтримували зв'язок».

15. «Ми отримали цей дозвіл, ми отримали візу, але було важко повірити, що ми будемо збирати речі у Великобританію».

16. «Дорога до Великобританії».

17. «Ми почали пакувати речі, які привезли з України, половина з цього була лише аптечка».

18. «Наші спонсори купили нам квитки до Великобританії. І наша дорога в іншу країну розпочалась».

19. «Саме в цей день разом зі своєю сестрою ми вперше в житті сіли на літак».

20. «Ці емоції неможливо передати, так мені сподобалось літати, але я розуміла, за яких обставин це сталось, тому не дозволяла собі відчувати щастя».

21. «Всю дорогу ми хвилювались, а куди ми летимо. Адже ми довірились чужим людям, прямуємо в іншу країну, де ніколи не були. Ми боялись цього всього, але ризикнули».

22. «Попри це, ми були дуже виснажені, ми засинали в літаку, а потім знову прокидались через хвилювання».

23. «Ми прилетіли в Гатвік, аеропорт, нас зустріли з великим українським прапором та написом наших імен на папері. Ми не розуміли до останнього, що відбувається. Наші спонсори нас обійняли і сказали: «все буде добре». Всю дорогу ми мовчали та, зрештою, ми просто не вміли спілкуватись іноземною мовою».

24. «Нас везли через ліс, і ми почали щось підозрювати, але дарма. Ми доїхали до їхнього будинку. Стіл на кухні був заставлений пакунками з їжею і речами першої необхідності. Ми зрозуміли, ми в безпеці».

25. «Ранок першого дня у Великобританії, ми приготували їсти і почали розглядати будинок».

26. «Після обіду наші спонсори написали нам повідомлення, щоб показати нам місцеву територію. Вони розповідали нам усе через Google-перекладач».

27. «Вони познайомили нас зі своїми дружніми собаками та ділилися більшою інформацією про дім та село Уодхарст».

28. «Джеймс і Саллі, наші спонсори, знайомили нас зі своїми друзями і рідними, оскільки намагались нас відволікати від перегляду новин».

29. «Друзі Джеймса та Саллі відвели нас показати стару церкву в селі».

30. «Нас зустріли з українським прапором з нашими іменами на великому екрані. Пізніше багато людей підходили та запитували нас, як ми відчуваємось, та чим вони можуть нам допомогти».

31. «Наш стан був жахливий, ми цілими днями переглядали стрічки новин. Тому інколи наші спонсори намагались відволікати нас та відвозили нас на море, щоб ми могли відійти від прочитаного».

32. «Почувши історії від батьків, що відбувається в Україні, ми відразу домовились з Джеймсом і Саллі про відкриття візи для нашої мами».

33. Відео, мама приїхала у Великобританію.

34. Відповіді Саллі на такі запитання:

1. Чому ви вирішили допомогти українцям?

2. Ти пам'ятаєш, у якому стані приїхали дівчата?

3. Чи було важко спілкуватись через мовний бар'єр?

4. З якими проблемами, на вашу думку, стикаються українські біженці в Англії?

35. «Період депресивного стану».

36. Відео, де я плачу. «Цей стан я відчувала доволі часто на початку життя у Великобританії. Нерозуміння англійської мови, я не знаю, що хочуть від мене люди і про що вони питають. Я читаю багато новин. Бажання все залишити і поїхати додому. Але куди? Оскільки дім був окупований російською армією».

37. «Я не хотіла ні їсти, ні пити, ні жити. Я просто багато ходила і думала, навіщо я тут? Я відчувала себе абсолютно чужою і нікому не потрібною. Хто я тут?»

38. «Як виявилось, з документами ще складніше. Я відчувала себе білкою в колесі, тому що, щоб отримувати щомісячну допомогу від влади 280 фунтів стерлінгів, потрібно щотижня їздити в центр зайнятості і говорити одне

й те ж саме, я не працюю, але шукаю роботу. Але яку, хто візьме без знання мови?»

39. «Щоб доїхати в центр зайнятості, на проїзд потрібно було витратити 40 фунтів. Але щоб дістатись до залізничного вокзалу, в нас був вибір іти пішки годину чи витратити 2 фунти на автобус. Вибір був очевидний, оскільки ми повинні були економити, щоб за щось жити».

40. «Після місяця звикання до нової країни з іншим менталітетом. Після роботи з психологом. Я почала розуміти, що проблеми є всюди, треба брати себе в руки. Тому що ніхто мені не допоможе, якщо я не зроблю це сама. Ми не розуміли, що від нас хоче влада, ми не знали мови, ми не мали грошей. Заповнювати бланки до лікаря, як ніби пишеш дисертацію за своєю медичною книжкою. Але пройшов час, і ми знайшли роботу, яка почала відволікати нас від різних думок».

41. «Пошук роботи».

42. «Робота на спаржевому полі. Цю роботу нам допомогла знайти Саллі через своїх знайомих. Це було справді нелегко 9 годин на полі за різної погоди. Якщо перші рядки ми починали сповнені ентузіазму, то останні просто повзли рачки».

43. «Нас переслідував як не дощ, то палке сонце. Але коли ти розумієш, що заробляєш гроші, це стає зовсім неважливо. Оскільки я почала відчувати себе незалежною».

44. «Стів і його сім'я. Стів був першим нашим роботодавцем у Великобританії. Він дуже турботливо до нас ставився. Завжди запитував, чи ми пообідали, та наголошував, щоб ми брали перериви на полі, оскільки розумів, як важко ми працювали. Інколи казав, щоб ми збирали спаржу повільніше, бо в нього не було так багато замовлень. Через 3 місяці сезон спаржі закінчився. І треба було знову шукати нову роботу».

45. ««The Old Wine». Це найгірший досвід роботи у Великобританії. Ми знайшли роботу офіціанта в місцевому пабі через офіційний сайт для пошуку робітників. Коли ми зустрілись з керівником, вона була дуже приємною. І казала, що англійська неважлива і ми обов'язково засвоїмо її з часом. Я відпрацювала місяць в пабі. І почала запитувати про зарплатню. На що мені відповідали, скоро. Я чула від інших місцевих людей, що вона не платить зарплатню. Але я не вірила, що у Великобританії таке можливе. Тому чекала».

46. «Але відпрацювавши ще тиждень, я повідомила, що буду йти, оскільки знайшла іншу роботу. Пізніше вона відправила мені зарплату, але меншу на 150 фунтів стерлінгів. Я почала писати на пошту, але відповіді не було. Одного дня я зустріла її на вулиці, але на моє запитання, чому не заплатили, вона сказала, що не знає мене. Тому я зрозуміла, що всюди є нечесні люди».

47. «Робота в іншому пабі «The Bull Inn». Мені повідомили, що для офіціантки я недостатньо добре знаю англійську мову. Тому я була просто помічником «принеси, забери, прибери». Я мовчала весь час і просто прибирала брудний посуд зі столів, не вміючи відповісти на жодне запитання».

48. «Але не дивлячись, що я працювала цілий день, не промовляючи жодного слова, я була щаслива, що мала оплачувану роботу. Я розуміла, що мої знання англійської мови не покращуються, а я тільки відчувала себе тупою, не здатною вивчити мову».

49. «Мене брали працювати лише надворі, оскільки там було найбільше людей, де потрібно спостерігати і прибирати з їхніх столів. Власниця завжди казала, не вмієш говорити, мовчи, не відлякуй своїми знаннями моїх клієнтів. І я мовчала, бо це була правда».

50. «Але закінчився період літнього майданчика, і в листопаді керівник пабу покликала мене повідомити, що вона не потребує мене,

пояснивши: "ти не розумієш достатньо англійської мови, щоб спілкуватись з моїми гостями, а мені тупі люди не треба". І в цей день я відчула, наскільки я непотрібна в цій країні без знання мови. Але це дало мені поштовх почати вивчати іноземну мову більше».

51. «За перші зароблені гроші я оплачую університет і купую індивідуальний курс з англійської мови. Та починаю займатись двічі на тиждень. Це допомогло мені почати розуміти прості речення і слова. Але в цей час я шукала і відправляла свої резюме в різні заклади. Але було тихо».

52. «Через пів місяця пошуків і навчання на вікні місцевого кафе «La Petite France» я побачила, що вони потребують баристу і повара. Я відправила резюме, де повідомила, що моя англійська на низькому рівні. Але менеджер сказала прийти на співбесіду, оскільки вона з Франції і прекрасно розуміє складнощі з вивченням мови».

53. «На співбесіді ми переговорили деякі ключові моменти і перед тим, як я мала піти, я запитала, чи зможу спробувати зробити каву. Вона дуже здивувалась, оскільки я проявила інтерес до цієї роботи. І через день менеджер написала мені, що мене влаштували на роботу, і вони чекають мене в кафе».

54. «Моє щастя виходила за межі. Я ще не усвідомлювала, що мене чекає. Оскільки почався сезон дощів і мені було потрібно думати, яким шляхом іти на роботу. Але в той час це було неважливо, тому що в мене повірили без знання мови».

55. «На роботу я діставалась пішки по полю, тому що це був коротший шлях на 15 хвилин, ніж по дорозі. 4 кілометри я долала за 25-30 хвилин. Майже щодня були дощі, тому дуже часто я мала саме такий вигляд».

56. «Я намагалась тримати позитивне мислення, але інколи це було дуже важко. Оскільки через прогулянку в таку погоду, я часто почала хворіти».

57. «Я хотіла здатись. Я була впевнена, що так довго не витримаю».

58. «Але з останніх сил я брала себе в руки, тому що розуміла, що мені треба гроші і відступати я не маю права».

59. «За цей час я відчувала себе більш відповідальною за свої слова і вчинки. Мені почали довіряти ключі від кафе та змушували розмовляти з гостями, щоб покращувати рівень англійської мови».

60. «Але я лише приймала замовлення і мовчала. Це так втомлювало, коли ти є не ти. Хоч я і почала краще розуміти навколишніх, але я не могла висловити своїх думок. Тому я вирішила, що маю залишитись тут якнайдовше, щоб вивчити краще мову».

61. «Пройшло декілька місяців і я зрозуміла, що погода не є проблемою. І для мене це вже був, як привід сміятись, з того, яка я мокра, а не засмучуватись. Оскільки погода не змінює настрій, а наш настрій змінюється через наше бачення ситуації».

62. Відео, менеджер п'є каву, яку приготувала я.

63. «Я відчувала підтримку і віру в мене. Я розуміла, що не хочу підводити ні себе, ні людей, які вірять у мене».

64. «Це було дуже важко повірити у свої сили, спочатку нічого не виходило, все валилось і виливалось з рук. Мені здавалось, що я не зможу цього навчитись ніколи».

65. «Але я багато практикувалась, і почала помічати хороші результати».

66. «Я все більше відчувала підтримку. Мовний бар'єр почав долатись, так я говорила нечітко, зі страхом зробити помилку і здаватись тупою, але я намагалась не мовчати».

67. «Коли я почала відчувати впевненість у собі, я почала шукати підробітки. Оскільки в основній роботі я мала лише 4-5 робочих днів. Я зрозуміла, що мені потрібно заробляти більше. Через колегу по роботі я почала підробляти офіціанткою на весіллях і великих заходах».

68. «Також одного дня наша постійна гостя запитала, чи знаємо ми когось, хто зможе прибрати її будинок раз на два тижні. Вона жила за 30 хвилин пішої ходьби до додому, де я жила. Тому, звісно, я запропонувала себе, так і з'явився в мене другий підробіток».

69. «Але негода мене наздоганяла всюди. Якщо в перший час це викликало розчарування і розпач, то через 8 місяців у Великобританії ти звикаєш до всього і реагуєш по-іншому на різні ситуації.»

70. Інтерв'ю в Моніки, колеги по роботі:

1. Що ти думаєш про українських біженців у Великобританії?
2. Чи пам'ятаєш ти, в якому стані Світлана прийшла на роботу в кафе?
3. Як Ви працюєте з українськими біженцями, чи є труднощі у спілкуванні з ними?

71. «Знайомство з українкою».

72. «Наш постійний гість був теж одним із спонсорів для українців. І одного дня він привів у кафе Вікторію, щоб нас познайомити. Але я навіть не могла уявити, що в майбутньому ми будемо працювати і жити разом».

73. «Коли вона влаштувалась на роботу, ми почали відчувати себе як удома, оскільки могли поговорити одна з одною про що завгодно».

74. «Ситуації були, що коли ми спілкувались з Вікторією, наш колектив почував себе чужими в своїй країні, оскільки вони не розуміли, про що ми говоримо. Тому ми намагаємося ширити українізацію у Великобританії. Ну і вивчаємо більше англійської мови».

75. Коментар Вікторії:

1. Що ви відчували під час переїзду до Англії?
2. З якими складнощами Ви зіткнулись в Англії?
3. Як Ви знайшли роботу?

76. «Пошук квартири».

77. «Пошук тривав три місяці. Щоб знайти квартиру для перегляду нам відмовило більше 20 місць, оскільки в їх пріоритетах була родина, або сімейна пара, але ні в я кому разі не троє дівчат. Одного дня нам відписав чоловік, який погодився показати нам квартиру. Квартира була ідеальною, і ми вже мріяли туди заїхати».

78. «Але, як виявилось, це все проходить через офіційну програму, де ти платиш депозит, додаєш усі свої документи, банківську історію, щоб отримати підтвердження, що ти зможеш платити за квартиру».

79. «Ми всі працювали, мали гроші, тому були готові до цього процесу. Ми вже мріяли, що ця квартира наша. Але...»

80. «Я чекала на повідомлення власника, щоб заплатити за квартиру. Він мовчав. Я написала повідомлення, що хочу заплатити депозит, на що отримала відповідь: «Я працюю за принципом «перший прийшов, перший обслужений» із переглядами та зберіганням депозитів. Я попросив пару заплатити заставу перед тим, як я вас побачив. Я чекав на схвалення їх посилення, перш ніж перейти до наступного набору орендарів. Вони пройшли референцію, і я погодився передати їм нерухомість. На жаль, це означає, що я не можу продовжити розгляд вашої заявки. Якщо щось зміниться, я зв'яжуся. Всього найкращого, Дін». Я була дуже зла на нього, чому він не повідомив про це раніше. Оскільки я зупинила пошук квартири після перегляду цієї».

81. «Зібравши себе до купи, я домовилась про перегляд ще однієї квартири».

82. «На перегляді цієї квартири я була одна, і вона була максимально некомфортною для трьох дівчат. Але я розуміла, в наш лишалось 2 тижні до закінчення контракту зі спонсорами, ми повинні переїхати. Я була готова платити контракт. Я переговорила з Монікою, і вона мене швидко зупинила, ця компанія кидає людей, або не дає належної страховки, коли ти переїжджаєш до квартири. Тому я продовжила пошуки».

83. «Квартира номер 3. Із власницею я домовилась зустрітись біля під'їзду. Вона провела мене у квартиру, все показала і розповіла».

84. «Вона була дуже приємною, ми з нею довго говорили про те, як я приїхала у Великобританію, де працюю, як довго вчила мову, де моя родина».

85. «Після довгих розмов, я сказала, що ця квартира ідеальна для нас, і ми готові заплатити депозит, якщо вона не проти. Вона сказала, що я їй подобаюсь і вона готова розпочинати систему перевірки документів».

86. «Пройшовши перевірку, ми отримали підтвердження, що ми маємо право знімати житло. Тому підписавши контракт, ми заплатили депозит і місячну плату за квартиру».

87. «1 травня. День переїзду, ми зібрали речі і були дуже схвильовані, адже це важливий крок у нашому житті».

88. «Власники зробили і дали нам ключі синього і жовтого кольору, тепер ця квартира на рік наша. Ми плакали від щастя і дякували, що вони дозволили нам жити тут, вони почали плакати разом з нами та обіймали нас. Вони залишали квартиру зі словами: «ми раді, що вона ваша»».

89. «Перший рік в Англії».

90. Інтерв'ю в Мартіна Лока та Джудіти Лок:

1. Як ви ставитесь до українських біженців?

2. Чи комфортно Вам спілкуватись з українцями?

91. Як я почуваюсь через рік життя у Великобританії?

92. «Я знайшла більше друзів, які допомагають мені вдосконалювати мову».

93. «Спонсори завжди кличуть на різні заходи в селі».

94. «Ми живемо на квартирі, спілкуємось і ділимося своїм днем, ми нарешті перестали відчувати себе чужими в цій країні».

95. «Ми знайшли постійну роботу. З Вікторією я їжджу на роботу на автобусі. Водій завжди зустрічає нас із посмішкою і бажає гарного дня».

96. «І це дуже піднімає настрій зранку. Ми приходимо на роботу з бажанням працювати, оскільки, на щастя, не маємо токсичних людей».

97. «Зранку ми відкриваємо кафе».

98. «І з гарним настроєм починаємо наш робочий день».

99. «Готуємо смачну французьку випічку».

100. «Та готуємось до приходу наших гостей».

101. «Я зустрічаю гостей та роблю каву».

102. «Протягом дня у нас дуже багато клієнтів, тому інколи ми не встигаємо мити посуд».

103. «Але завдяки підтримці моїх близьких людей, які вірили в мене і не дозволяли бути слабкою, я отримала підвищення і зараз працюю менеджером у кафе «La Petite France». Я не вірю, що досягла цього і покращила свої знання».

104. Відео «розмова з клієнтом про бронювання стола».

105. Мій висновок щодо питань і проблем, з якими зіткнувся український народ, приїхавши до Сполученого Королівства та інших країн:

106. Мова – це очевидний факт через те, що багато українців, коли вони вперше приїхали до Великобританії чи іншої країни, не розмовляли англійською, тож це створювало основні проблеми для спілкування. Однак завдяки терпінню добрих людей, які допомогли, з цим було покінчено. З часом це стало менш проблемою, оскільки багато людей вивчили краще англійську та інші мови.

107. Основне життя – спроба повернутися до певного структурованого базового життя була ще одним викликом для українців, знайти житло та роботу, щоб вони могли вести хоч якесь нормальне життя за цих обставин,

було важко, але знову ж таки через величезну реакцію та завдяки багатьом урядам і різноманітним схемам це знову стало легше виконати.

108. Расизм. Проблеми, з якими зіткнулися багато українців, хоч і не були відверто расистськими, були чимось настільки ж базовим, оскільки представники деяких націй неосвічені і просто не хотіли, щоб українці приїжджали до їхньої країни. На щастя, це не вважалося серйозною проблемою, але тим не менш, це проблема, з якою стикаються деякі люди, незважаючи на справжній факт того, що відбувається в Україні.

Висновки до розділу 2

Українські біженці зазнають багато проблем у інших країнах. Відео «Біженці у Великобританії. Особиста історія» трансліює проблеми лише однієї людини, через що вона мусила пройти, щоб бути зараз, там, де вона є. Тема біженців зараз є найбільш актуальною в наш час, оскільки багато українців мусили залишати свої домівки, щоб бути у безпеці. Відео демонструє складність життя біженців, які змушені були покинути свою країну через війну. Українські біженці зіткнулися зі складними викликами, такими як неповне знання мови, відсутність роботи та житла, а також зі стереотипами та дискримінацією. Проте, вони продовжують боротися і створюють нові спільноти, допомагаючи один одному у вирішенні проблем. Відео показує, з якими проблемами стикаються українські біженці у Великобританії, такі як недостатність фінансових ресурсів, складнощі з отриманням статусу біженця, пошуку роботи та адаптацією до нової культури та мови.

Документальне відео нагадує нам про те, як важко бути біженцем та як важливо надавати підтримку та допомогу тим, хто опинився в складній життєвій ситуації.

ВИСНОВКИ

У процесі створення документального відео на тему біженців в Англії під час повномасштабної війни в Україні було розглянуто проблеми, з якими стикаються українці у нових країнах. Було досліджено проблематику міграції в Англії за останні два роки, розглянуто питання міграції та перебування біженців в Англії та проблеми, з якими вони стикаються, на власному прикладі.

Висвітлення питань перебування біженців в українських та зарубіжних медіа дозволила розглянути актуальні проблеми, пов'язані з міграцією під час війни та її наслідками. Робота демонструє, з якими проблемами стикаються біженці під час переселення до інших країн, а також які підходи використовуються у медіа для висвітлення цих питань.

Одним з основних висновків дипломної роботи є те, що міграційні процеси під час війни є складними та пов'язані з багатьма проблемами, які потребують вирішення на рівні держави та міжнародного товариства. Також важливо враховувати культурні та соціальні особливості країн, які приймають біженців, та розробляти індивідуальні підходи для кожної ситуації.

Дослідження також демонструє, що медіа відіграє важливу роль у висвітленні питань міграції та перебування біженців у нових країнах. Важливо використовувати об'єктивний та етичний підхід до висвітлення цих питань, уникати стереотипів та дискримінації, надавати платформу для висловлювання думок і досвіду біженців.

Оскільки українці зазнають розчарування за кордоном і відчують відчуження в інших країнах, ми повинні висвітлювати ці проблеми та дати розуміння, що вони не самі. Підтримувати один одного, створювати українські громади за кордоном. Тому що кожна людина переживає проблеми в своєму житті, і краще долати їх коли маєш однодумців і підтримку в свій бік.

Документальне відео нагадує нам про те, як важко бути біженцем та як важливо надавати підтримку та допомогу тим, хто опинився в складній життєвій ситуації. Важливо відчувати співчуття та розуміння до тих, хто змушений був покинути свій дім та шукати новий у безпечнішій країні.

«Біженці у Великобританії. Особиста історія» розповідає про життя української дівчини, яка емігрувала до Великобританії. Вона розповідає про свої мрії, надії, труднощі та перемоги. Відео демонструє, як важко буває жити в іншій країні, де іноді не розуміють культури, мови та традицій. Але вона все одно знаходить силу продовжувати свій шлях.

Основна думка відео полягає в тому, що незважаючи на всі труднощі, українські біженці продовжують боротися за свої мрії і досягати успіху. Вони розповідають про свою віру у себе та свої здібності, про те, що вони можуть бути корисними для іншої країни, і про те, що вони не забувають свого коріння та культури. Це відео нагадує нам про те, що ми повинні поважати та підтримувати один одного. Кожна особиста історія українських біженців є важливим уроком та нагадуванням про те, що ми можемо досягти багато, якщо маємо силу духу та віру у власні сили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. “Європа втомилась від біженців”. Як російські медіа просувають наратив про “поганих українців”. Гвара медіа. 11.07.2022. URL: <https://gwaramedia.com/yevropa-vtomilas-vid-bizhencziv-yak-rosijske-media-prosuvaie-narativ-pro-poganih-ukraincziv/> (дата звернення: 05.06.2023)
2. «Держава позбувається біженців», – світові ЗМІ про війну в Україні. Район. 12.12.2022. URL: <https://zakordon.rayon.in.ua/news/559267-derzhava-pozbuvaetsya-bizhentsiv-svitovi-zmi-pro-viynu-v-ukraini> (дата звернення: 05.06.2023)
3. «Українці сіли всім на голову». Російська дезінформація щодо українських біженців у соціальних мережах. Детектор медіа. 28.11.2022. URL: <https://detector.media/monitorynh-internetu/article/205368/2022-11-28-ukraintsisily-vsime-na-golovu-rosiyska-dezinformatsiya-shchodo-ukrainskykh-bizhentsiv-u-sotsialnykh-merezhakh/> (дата звернення: 05.06.2023)
4. Honcharenko O. G. FORCED MIGRATION CRISIS AND ITS DEMOGRAPHIC CONSEQUENCES. Scientific Herald of Sivershchyna. Series: Education. Social and Behavioural Sciences, 2022. P. 43-53. URL: <http://dx.doi.org/10.32755/sjeducation.2022.02.043>.
5. NVUA «Володимир Зеленський: ми вводимо воєнний стан». Президент України Володимир Зеленський анонсував запровадження воєнного стану по всій території України. 24 лютого 2023 року. URL: <https://youtu.be/aa68ZARZc-A>
6. The National Academy of Sciences of Ukraine. The press service of the NAS of Ukraine. Вимушена міграція в умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України, 2022. URL: <https://www.nas.gov.ua/EN/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9149>.
7. Богданьок О. У Нідерландах українські біженці стали жертвами трудової експлуатації. Суспільне.Новини. 22.03.2023. URL:

<https://suspilne.media/422028-u-niderlandah-ukrainski-bizenci-stali-zertvami-trudovoi-ekspluatacii/> (дата звернення: 05.06.2023)

8. В Австрії наразі - понад 50 тисяч українських біженців. Укрінформ. 25.05.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3713788-v-avstrij-narazi-ponad-50-tisac-ukrainskih-bizenciv.html> (дата звернення: 05.06.2023)

9. Вільчинська Т., Вільчинський О. Лінгвалізація концепту БІЖЕНЕЦЬ у Тернопільській регіональній пресі. Образ, 2022, № 1. С. 20-27.. URL: <https://obraz.sumdu.edu.ua/en/1-38-2022> (дата звернення: 05.06.2023)

10. Гнаткович О. Д., Овчиннікова Т. В. Міграційна криза ЄС як фактором змін сучасних міжнародних відносин. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. Випуск 8, 2021. С. 86-98. URL: <http://dx.doi.org/10.31866/2616-745x.8.2021.249023>.

11. Гусак Д. Міграційна криза в Республіці Польща внаслідок російсько-української війни. Litorys Volyni. Випуск 28, 2023. С. 209-214. URL: <http://dx.doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.28>.

12. Каменчук Т. О. «Європейська міграційна криза» як виклик єдності Європейського союзу. Політичне життя. Випуск 1, 2022. С. 36-42. URL: <http://dx.doi.org/10.31558/2519-2949.2022.1.4>.

13. Лубінець закликав Німеччину провести повне та швидке розслідування пожежі у притулку для біженців. Укрінформ. 05.06.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3718639-lubinec-zaklikav-nimeccinu-provesti-povne-ta-svidke-rozsliduvanna-pozezi-u-pritulku-dla-bizenciv.html> (дата звернення: 05.06.2023)

14. Максимук А. О., Москалик Л. Р. Соціально-економічні фактори руху біженців з України до країн ЄС: кількісний аналіз. Цифрова економіка та економічна безпека. Випуск: 5 (05), 2023. С. 57-68. URL: <http://dx.doi.org/10.32782/dees.5-9>.

15. Менько О. Про ставлення до біженців з України в Польщі та про те, як це подали ЗМІ. Зміна. 13.03.2023. URL: <https://zmina.info/columns/pro-stavlennya-do-bizhencziv-z-ukrayiny-v-polshhi-ta-pro-te-yak-cze-podaly-zmi/>

(дата звернення: 05.06.2023)

16. Михайлишина Д. Що стимулюватиме українських біженців повернутися додому. Економічна правда (20.03.23). URL:

<https://www.epravda.com.ua/publications/2023/03/20/698183/> (дата звернення 07.05.23)

17. Михайлов Д. Понад три сотні українських біженців у Британії стали бездомними. Суспільне.Новини. 12.05.2023. URL:

<https://susplne.media/474343-ponad-tri-sotni-ukrainskih-bizenciv-u-britanii-stali-bezdomnimi/> (дата звернення: 05.06.2023)

18. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Г. Г. Стрелкова, М. М. Федосенко, А. І. Замулко, О. С. Іщенко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с.

19. Стародубов О. Міграційна криза – масштаб, економічні наслідки і шляхи подолання. URL:

<https://www.pravda.com.ua/columns/2022/08/2/7361562/> (дата звернення: 05.06.2023)

20. Томіленко Л. М. Російсько-українська війна очима закордонних медіа. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ДІАЛОГУ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ. Ч 2. Вид-во: Liha-Pres, 2022. URL: <http://dx.doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-81>.

21. ТСН(телевізійна служба новин) « Атака Росії на Україну: головне про бої 24 лютого». Спецвипуск 16:00 за 24 лютого 2022 року. URL: <https://youtu.be/qUp4Y3s6g90>

22. У Нідерландах перші 60 українських біженців оселилися в тимчасовому районі «Мрія». Укрінформ. 29.05.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3715577-u-niderlandah-persi-60-ukrainskih-bizenciv-oselilisa-v-timcasovomu-rajoni-mria.html> (дата звернення: 05.06.2023)

23. У притулку для біженців в Німеччині загинула дитина з України, – ЗМІ. Конкурент. 05.06.2023. URL: <https://konkurent.ua/publication/118032/u-pritulku-dlya-bizhentsiv-v-nimechchini-zaginula-ditina-z-ukraini-zmi/> (дата звернення: 05.06.2023)

24. У Чехії запрацює перший Центр допомоги врятованим за кордоном. Укрінформ. 01.06.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3716987-u-sehii-zpracue-persij-centr-dopomogi-vratovanim-za-kordonom.html> (дата звернення: 05.06.2023)

25. Чернова К. Міграційна криза в Україні: етносоціологічний аспект. Вісник науки та освіти. Випуск: 3 (3), 2022. URL: [http://dx.doi.org/10.52058/2786-6165-2022-3\(3\)-313-322](http://dx.doi.org/10.52058/2786-6165-2022-3(3)-313-322).

26. Шевчук В., Пунда Ю. Міграційна криза як складова гібридної війни. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. Том 8, випуск 2, 2022. С. 95-100.

27. Що пишуть про біженців із України європейські ЗМІ. Волинь Онлайн. URL: <https://volynonline.com/shho-pyshut-pro-bizhencziv-iz-ukrayiny-uevnopejski-zmi/> (дата звернення: 05.06.2023)